

Dimissionstale 1998

Det ville være dejligt, og det ville virke helt videnskabeligt, hvis der var noget som hed blåmejseeffekten. Blåmejse er en sød lille fugl med et lyseblåt hoved. Jeg ved ikke, hvad det skulle være, blåmejseeffekten, men det ville være skægt at høre nogen sige: "Kære venner, dette er et skræmmende eksempel på blåmejseeffekten."

Vi har fået mange effekter de seneste år: f.eks. flaskehalseffekten, gøgeungeeffekten, ballon-effekten, salmonelle-effekten. Jeg har hørt om cocktailparty-effekten og så har jeg engang imellem oplevet en svigtende motoreffekt.f.eks.

Der er også kommet en del syndromer på det seneste: Kina-syndromet f.eks. Eller Asperges syndromet, som har noget med sindslidelsen autisme at gøre. De fleste syndromer har noget med sygdom at gøre: PraderWilli-syndromet og Downsyndromet, Golf-krigs-syndromet og Angelmansyndromet, DAMP-syndromet - bare for at nævne nogle af dem.

Når vi nu ikke har noget fornuftigt indhold, endnu da, at putte ind i blåmejse-effekten, så må vi jo nøjes med en anden.

Jeg hørte for nylig om Tarzan-søn-effekten.

Der er en vidunderlig morsom scene i én af Tarzan-filmene: Det er Tarzans adoptiv søn, Boy, på ca. 10 år, der får foræret en kraftig lup af nogle venlige, hvide naturforskere, der er på besøg i junglen.

Drengen, der indtil nu har tilbragt en stor del af sit liv med at plaske fornøjet rundt i floder og søer, tager en smule flodvand op i hånden, kigger på det igennem luppen - og løber skrigende bort. Bvadr! Vandet er jo fyldt med alle mulige ækle smådyr! Så Boy beslutter aldrig at bade i floden mere.

Dén historie er jeg blevet mindet om, hver eneste gang aviserne og tv har behandlet f.eks. det fortærskede emne "Sikkerhed i Storebæltstunnellen". For det er præcis det samme, der sker her.

Det er "Tarzans-søn-effekten". Man sætter "luppen" hen på et bestemt sted, og de problemer man så opdager dér, de bliver blæst op til så kolossale proportioner, at de overskygger alle andre problemer, der måtte være.

Ligesom et sort hul i Universet, der suger alt lyset til sig, så suger det nyopdagede problem al opmærksomheden til sig, så de andre, ofte meget mere alvorlige problemer, ikke bliver opdaget.

M.h.t. togkørsel, så er kendsgerningerne jo, at det er langt den sikreste transportform der findes. Det er mange, mange gange farligere at køre bil. Der dræbes ca. 600 danskere i biltrafikken hvert år, og højst 2 eller 3 i tog-trafikken. Derfor burde sikkerheden omkring biltrafikken optage langt mere tid i medierne end sikkerheden omkring togtrafikken.

Men TV viser altid billeder fra selv den mindste togulykke, og næsten aldrig billeder af bilulykker. For et smadret eller et væltet tog, projektørbelyst, og omgivet af kraner og redningskøretøjer, tager sig jo langt bedre ud på skærmen, end en fladmast, rusten Lada i vejkanthen.

Denne "Tarzans-søn-effekt" er efter min vurdering en afgørende årsag til, at "problemet" med sikkerheden i Storebæltstunnelen nu har fyldt op i aviserne og TV-nyhederne i månedsvis, i en sådan grad, at folk fuld-stændigt har glemmt, hvor ufarligt det er at køre i tog, og hvor farligt det er at køre i bil.

Resultatet er formodentlig, at millioner af togkunder nu er skræmt fra vid og sans fra at køre i tog, og derfor vil bruge privatbilerne, hvor de har mange gange større risiko for at blive dræbt.

Blot ved at sætte "luppen" ned et bestemt sted, på sikkerheden i togtunnelen, og skrue så højt op for forstørrelseseffekten som muligt, så har man fordrejet proportionerne fuldstændigt i sikkerhedsdebatten. Så folk er begyndt at sige: "Når der er så meget debat om sikkerheden, så må det jo være, fordi det er meget farligt!"

Jeg er f.eks. heller ikke i tvivl om, at mange af de mennesker der lider af flyskræk gør det, fordi de har oplevet stewardesserne demonstrere flyets redningsveste, iltmasker og nødudgange.

"Tarzans-søn-effekt"en findes overalt. Den findes f.eks. i TV1, der i årevis kun har fortalt om edb, når der var opdaget hackere, virusangreb, piratkopiering og mystiske registre. Effekten er, at masser af mennesker lider af stærk edb-skræk. Udelukkende fordi TV1 har valgt at sætte sin "lup" dér.

Det ligner meget scenen fra Titanic, hvor man bruger masser af kræfter på at flytte rundt på stolene på dækket, mens skibet er ved at synke:

Man har fået øje på ét eller andet problem, og har sat sin kæmpelup på det. Derfor ser det ud til at være kæmpe stort, selv om man aldrig før har hæftet sig ved det.

Så sætter man kræfter ind på at handle:

En "bekæmpelsesplan" sættes i værk, for at afklare, hvordan problemet egentlig er, hvor udbredt det er, og hvordan man får det fjernet.

Efter hårdt og ihærdigt arbejde bliver problemet måske løst - eller i hvert fald mindre.

Man tror man har løst et kæmpeproblem. Men det har man ikke. Man har, med luppens hjælp, fået øje på, og stirret sig blind på ét lille problem, og ikke fået gjort noget ved de andre, mere alvorlige, men mindre synlige problemer.

Det samlede resultat af alle anstrengelserne kan udmærket være, at det hele er blevet dårligere, end da man startede.

Det er ikke længere tid siden, end de fleste kan huske det, at man pludselig måtte lukke et dansk farvand. Kun et lille et, men alligevel. Det var dybt. Også dybt foruroligende. Det var Mariager Fjord.

Og årsagen var iltsvind.

Skylden var angiveligt landbrugets - i hvert fald var det bondemænd, der blev interviewet til fjernsynet og efter bedste evne forsøgte at forklare, at det vist ikke var slemt endda.

Det var ikke specielt overbevisende, det som de sagde, men så meget forstod jeg da, at dels var det ikke første gang et eller andet antal fisk var døde for egen hånd, fordi de havde været på et forkert sted på et forkert tidspunkt, og dels havde vi alle sammen del i ansvaret; vi kunne jo bare være parate til at betale noget mere for landbrugets produkter, så landbruget ikke behøvede at drive sig

selv så intensivt. Der var sågar en, som havde mod til at forklare os, at effektivitet har sin pris. Det var en overraskende nyhed, for sådan har det vel altid været.

Nu har Mariager Fjord det bedre igen. Det har nemlig været blæsevejr en dag, og vandet er skiftet. Selvfølgelig er der noget rivende galt, når en fjord pludselig lugter af død, men det fik vi ikke gjort noget ved. Tilgængæld er der mange der nu spiser færre fisk - i hvert fra de danske fjorde..

Nu kan man imidlertid også komme ud for det stik modsatte - nemlig at man møder en fuldstændig vanvittig ubekymrethed.

Jeg er ikke så bange for at køre i tog, så det jeg nu vil fortælle jer stammer fra dengang, jeg lige var startet her på skolen, for godt tre år siden.

Jeg havde i øvrigt fået at vide, at jeg skulle overtage 6.a i historie.

Nå det var togturen, jeg kom fra:

Jeg boede stadig på Fyn de første måneder, og jeg kørte i tog frem og tilbage - jeg var sådan en slags pendler. Hjemmefra Fyn søndag eftermiddag og tilbage til Fyn om fredagen. Det var sådan set vældig hyggeligt - at køre så meget i tog.

Der er en speciel dansk måde at køre i tog på. Man forbereder sig altid lidt. Man køber bl.a. en avis og lidt mundgodt. Det er også muligt, man har taget en bog med. I hvert fald er man sindet at være sig selv. Man forventer at få sig et par gode timer i selskab med sig selv. En gang om måneden udgiver DSB selv et lille blad, PÅ TUR, hedder det, eller hed det i hvert fald, og det kan så spare avisen.

Men læsestoffet er beregnet for stillelæsning, og slikket er tiltænkt en selv. Det er ikke indkøbt med henblik på at skulle deles med andre.

Man kommer så ind i toget, og naturligvis har man købt en pladsbillet, så man i forvejen nøjagtig ved, hvor man skal sidde. Pladsbilletten har naturligvis ikke nogen praktisk betydning. Der er som hovedregel god plads, så man behøver sådan set ikke at reservere i forvejen, men DSB kan jo påregne en lille ekstra-indtægt ved at tilbyde den lille service, så ét formål tjener det jo da.

Det eneste man håber, når man sådan kommer ind i toget, det er, at man ikke skal sidde ved siden af eller over for nogen. Man skulle jo nødig blive tvunget til at snakke.

I kender det også fra bussen. Før nogen begynder at fylde op på et sædepar, skal der helst være optaget et sæde af hvert par hele vejen ned.

Hvis man nu er heldig, så kommer man til at sidde alene, og så er alting jo godt, men selvfølgelig udgør ethvert stop ved en station en lille fare. Der kunne jo komme en, som pludselig gjorde krav på et af sæderne, men det sker nu sjældent. For over alle sæder kan man nemlig se hvornår de er reserverede, hvorfra og hvortil. Og det er smart - selvom det måske er lidt overflødigt. Men nu hvor det er teknisk muligt, så er der naturligvis heller ingen grund til at spare på servicen.

Men det kunne selvfølgelig også gå helt anderledes. De øvrige sæder i gruppen kunne være besat lige fra starten eller man kan se på skemaet, at det går galt i Horsens f.eks., og så må man jo disponere sin avis og sit slik efter forholdene. Forventningens glæde kan blive afbrudt af stress for at nå det hele, så man kan være parat og helt neutral, når man på et givet tidspunkt må dele skæbne med en rejsekammerat.

På en af mine ture - det var fra Odense til Frederikshavn, altså en af søndagsturene, hvor jeg havde set frem til at skulle sidde for mig selv, gik det galt.

Jeg havde taget Weekend-avisen med, jeg havde en kande kaffe med, jeg skulle bruge lidt tid på lidt forberedelse til en historie-time, jeg skulle have med jer (9.b - for resten), og så havde min ellers så søde kone udstyret mig med en madpakke, som sådan set var både rimelig og lækker, men - jeg ved ikke rigtig hvorfor - der er noget lidt pinligt, næsten ydmygende over at sidde og spise en madpakke

sammen med nogen, som ikke spiser madpakke, men som evt. køber et eller andet af togstewardessen. Der er ikke ret meget prestige i en madpakke sammenlignet med købemad. Sidder man alene, så kan det gå, men det er utroligt så længe en madpakke kan blive i tasken, når man helst vil slippe for at vise den offentligt. Og det bliver den jo sjældent bedre af. Jeg kom ind, og så kunne jeg konstatere, at jeg havde det for mig selv. men kun til Middelfart. Så kom der en, der skulle med til Ålborg, og i Horsens ville der komme ind mere, som skulle med helt til Frederikshavn.

Gud ske lov viste det sig senere, at der også steg en ind på Ålborg, som også skulle til Frederikshavn, og som så kunne overtage.

Jeg fik bagagen placeret, jeg havde naturligvis bestilt en vinduesplads, så jeg fik mig sat. Startede med bare at kigge lidt ud af vinduet, men tog alligevel ret hurtigt fat på avisen og den første kop kaffe. Så var jeg i hvert fald ligesom indrettet, inden jeg skulle møde min rejseven i Middelfart. Det tager ikke lang tid, før man er i Middelfart, i hvert fald ikke når man sidder og læser. Jeg ved ikke hvad det var jeg læste, men det har nok ikke været sporten, for det er der ikke meget af i den avis, men TV-programmerne måske. Det er jo rart at vide, hvad man går glip af.

Det var en pige, der stod på i Middelfart. Hun var en af den rigtige slags. Der var sædefag i toget, hvor der ikke sat nogen overhovedet, og hun kom bare lige hen til vores fælles, men hun ombestemte sig lige med sin bagage løftet op over hovedet. "Jeg tror, jeg sætter mig over til det vindue i stedet, indtil der kommer nogen, der skal sidde der," orienterede hun mig om. "Det kan jeg godt forstå," svarede jeg. "Det tror jeg også, jeg ville have gjort."

Så var der jo fred og ingen fare indtil videre. Men i Horsens gik det galt. Selvom der også ville have plads til ham der kom ind der på et andet sæde, så valgte han altså at holde sig til sin pladsbillet, og han så endda helt forlystet ud over at konstatere, at der sad en i forvejen.

Han lagde ud med at fortælle, at han hed Arne. Jeg husker det ligeså tydeligt. Arne, jo jo han hed Arne, og det kunne jeg jo strengt taget være ligeglad med. Nu begik jeg måske nok en dumhed, da jeg sagde: "Jamen goddaw Arne, og velkommen. jeg hedder Leif." Det kunne jo være han var interesseret i den slags. Men han opfattede det nok nærmest som en slags invitation til en samtale. I hvert fald begyndte han nu at orientere mig om alt muligt. "Ja, det var så farvel til Horsens," sagde han straks, da toget satte sig i gang. Jeg svarede ikke, men måske smilede jeg, det kan jeg ikke huske.

I hvert fald stivnede smilet længe inden vi var kommet til Århus.

Umiddelbart efter Horsens standsede toget langsomt. "Det er nok fordi der er rødt signal," meddelte han mig. Det lød jo ikke helt usandsynligt. "Det sker tit, at vi må holde og vente på et modkørende," fortsatte han, "men det er jo trods alt også bedre at vente, end bare fortsætte og så køre direkte ind i det." "Ja, det ville nok være halvfærdigt," kommenterede jeg. "Men det sker heldigvis heller ikke ret tit," var det næste han oplyste mig om. "Nej, Gud ske lov da," svarede jeg.

Vi holdt nok stille små to minutter, og i den tid havde han indviet mig i at signalerne tidligere havde været anderledes, det havde været signaler, man hejste op i en stang, men at de så var blevet elektriske, og nu var de røde og grønne. Han havde også fortalt mig, at togføreren har et stort ansvar.

Pludselig kørte et IC3-tog forbi - i den modsatte retning.

"Nå, hvad sagde jeg," sagde han, "der kom så toget, vi ventede på, nordfra altså."

"Ja, det gjorde det så," kommenterede jeg - for samtalens skyld.

Vores tog satte sig langsomt i bevægelse.

"Nu er signalet skiftet til grønt," fastslog han, "ellers ville vi ikke være startet endnu."

Det var nok også rigtigt.

Vi kom hurtigt op i fart.

“Vi kører stærkt nu.”

“Næste station er Skanderborg. Der er udstigning i togets højre side,” lød det fra højttaleren.

“Skanderborg er sådan en pæn by,” mente han, og jeg synes lige jeg ville nuancere det lidt, så jeg sagde et eller andet om at Ry og Gml. Ry også er et par pæne byer.

Det var han enig i.

“Der er et radioprogram, der er opkaldt efter Skanderborg Station,” orienterede han mig om. “Det er sådan et litteraturprogram.”

Jeg undlod at fortælle, at det kendte jeg godt, og at det faktisk var opkaldt efter et digt af Sophus Clausen - et digt som hedder Skanderborg Station.

Men jeg brugte lejligheden til at folde min avis sammen. Jeg havde en stærk fornemmelse af, at jeg ikke ville få læst mere i den lige nu i hvert fald.

“Nå nu er vi der om 4 minutter,” sagde han. “Det kan jeg se deroppe,” orienterede han mig om og pegede op på det digitale ur, der sidder over den automatiske dør, og som en slags lysavis følger hele turen og holder alle passagererne ajour med, hvor toget befinder sig, og om der optaget på wc’et.

Jeg overvejede om jeg skulle gå på wc. Ikke fordi jeg trængte, men for at få lidt ro.

“Så er vi der,” sagde han, da toget sagtnede farten, og vi rullede ind på stationen. “Det er så Skanderborg.”

Og bortset fra at det havde lydt over højttaleren, og vi havde snakket om hvor pæn netop Skanderborg var, og om radioprogrammet, så stod det også at læse på en hel række skilte lige udenfor togvinduet, så der var ikke meget at tage fejl af. Vi var nået til Skanderborg.

Og næste gang ville vi nå til Århus, og det ville også stå på diverse skilte, og på lysavisen og blive fortalt over højttaleren, men det forhindrede ikke min ven i at fastslå det endnu flere gange.

Hovedbanegården i Århus er sådan indrettet, at man kører ind og så kan man ikke komme længere. Når man skal videre skal man altså i den modsatte retning. Også det bemærkede han og beskrev.

“Nu kører vi ind, og om lidt kører vi så samme vej ud igen.”

Og så blev det Hinnerup. Haldum-Hinnerup. Det var svært at overse på stationsskiltene, men ikke desto mindre syntes min ven at han burde sige det.

Og sådan fortsatte det. Hadsten, Langå, hvor hun fortalte at man skulle skifte, hvis man skulle til Skive. Men vi skulle ikke til Skive, så vi fortsatte: Randers, Hobro - Har du vå’r’n i Hobro, så Arden, Skørping, Ålborg, hvor jeg blandt andet fik at vide, at nu skal vi snart køre over Limfjordsbroen. Det skal man jo, når man skal nordpå fra Ålborg.

Ikke et eneste ord havde han indtil nu sagt, som jeg ikke enten vidste i forvejen, kunne læse mig til, regne ud eller gætte.

Det var skrækkeligt.

Spilde to eller næsten tre timer på at sidde bundet sammen med et menneske, der insisterede på at snakke om noget, som bedste fald var ligegyldigt. Tomgang. Det er simpelthen uhyggeligt.

Der var et eller andet ved den togtur - den oplevelse - som mindede mig om min skoletid.

Det var navnlig noget med et ganske bestemt fag,

Jeg har også engang gået i skole. Jeg har også engang skullet udvikle mig til et selvstændigt og demokratisk sindet menneske, som besad visse grundlæggende kundskaber og færdigheder.

Det var også dengang noget med dansk og regning, stavning og tabel, kendskab til visse historiske forhold (krige, regenter, befolkningsslag og gætterier om hvorfor ting udvikler sig som de gør). Jeg har lært om elektricitet og magnetisme, om forskellen på pattedyr og padder, lært et par fædrelandssange og hørt historien om Moses ved et eller anden hav. Jeg har lavet papmache og frikadellefars, Jeg har aldrig lært at save helt lige efter en streg, men det var nu ikke Sunnibobs

skyld. Sunnibob var vores sløjdlærer, og ham låste vi engang inde i depotet- og det var ikke engang et uheld. Jeg blev også præsenteret for både engelsk og tysk, og fik også lært noget. Men fransk og latin sagde jeg nej til. Det var fuldstændig ulærligt det stads, og jeg ville heller aldrig få brug for det, var jeg sikker på - dengang.

Disse grundlæggende kundskaber og færdigheder, som vi alle sammen forventes at beherske og som skolen betragtes som et udmærket sted at formidle, har det med at skifte. Ikke helt så tit som man får tilbud om at skifte på en togrejse, men dog tit nok til, at det er næsten håbløst at forsøge at følge med.

Det er på en eller anden måde en sejlivet illusion at forestille sig at noget som helst har evig gyldighed. Der er selvfølgelig meget som er langtidsholdbart, men ubegrænset holdbarhed, det er svært at forestille sig. Samtidig med at vi har utrolig vanskelig ved at acceptere, at det der var god og sikker viden, rigtige egenskaber og nyttige færdigheder i går ikke også er det i morgen. Men vi er nødt til at være klar ligesom vikingerne, dengang de fornemmede, at nu var vikingetiden vist ved at være forbi. Så samledes de sikkert en aften, hold en lille fest, klaskede hinanden i ryggen og sagde: "Godt gået!"

Vi har stort set gennem hele jeres skoletid fægtet os lidt frem. Og det er ikke sagt for at kritisere os selv. Det er der rigelig med andre, der har lyst til. Men vi har på den ene side været meget loyale overfor en måde at lave skole på, som vi har kendt og som vi har arvet.

Men vi har også måttet lægge øre til at den måde ikke var rigtig længere.

For fem år siden kom der for alvor gang i skolens usikkerhed. Der kom en ny lov, som lagde vægt på helt nye begreber som tværfaglighed, edb, internationale kontakter, holddannelser og mere.

Vi vidste godt, at man ikke forventede, at skolen med slag skulle blive fuldstændig anderledes, men vi vidste også godt, at vi nu ville komme ud i en lang proces, hvor der hele tiden skulle argumenteres for at gøre noget som helst.

Når jeg tænker tilbage til min ulidelige rejse sammen med Arne, og når jeg kommer til at forbinde den med noget fra min egen skoletid, så tror jeg det er fordi begge dele havde et element af fuldstændig tomgang over sig. Om det så var madpakken, så var der en slags lighed i oplevelsen. Heller ikke i toget kunne jeg få ro og fred til at sætte den til livs.

Noget af det som manglede på togrejsen, og som også manglede i min skoletid var fantasien. Alting var så fuldstændig forudsigeligt. Vi manglede noget, som kunne sætte tingene lidt i perspektiv, så man ikke pludselig fandt sig selv begravet i at forsøge at løse et eller andet problem, der slet ikke var et problem, hvis man ellers lod være med at fokusere på det.

Vi vidste det selvfølgelig ikke - vi kunne i hvert fald ikke formulere det.

Det var jeres tur nogen år senere.

I startede i skolen inden 1990. Det var før computerne rigtig var blevet in, og det var før man sådan for alvor var begyndt at snakke om tværfaglig undervisning og undervisningsdifferentiering, og meget andet af det her nymodens, der kan vende fuldstændig op og ned på det, som alle voksne forstår ved skole - noget med at en lærer, som kender noget til et fag går ind i et klasseværelse, hvor der sidder en klasse og venter mere eller mindre spændt på at få at vide, hvad læreren kender til i dag. Når I så har fået det at vide, så har hun også en mængde spørgsmål med til resten af timen, og dem skal I så besvare, så I på den måde kan få lejlighed til at vise, at I har hørt efter.

Lektier er en helt naturlig del af det at gå i skole. Det er noget, som skal læses eller skrives eller udregnes, og så skal det afleveres til læreren, som så skal kontrollere det. Kontrollere, at det er

rigtigt, så får man et flueben eller evt. et lille dekorativt klistermærke sat ind i hæftet, men først og fremmest kontrollere, at det er lavet.

Mobning, drilleri og slige ondskabsfuldheder forekom selvfølgelig, men der blev gjort noget ved det.

Og hvis det var fuldstændig håbløst at gå i skole for en eller anden, så kom man ud af skolen - ud og arbejde i stedet for, og så kunne man såmænd blive et ganske godt menneske alligevel.

Det kan godt være det her ligger en lille smule længere tilbage end 1990, men sådan har det i hver fald været engang, og det kan vi godt huske.

Det kniber lidt mere at huske, hvorfor det ikke er sådan mere. Eller om det nu også i virkeligheden var sådan, som vi vælger at huske det var.

Jo, det kan vi egentlig godt huske, at det ikke var. Og satsningen på at lære os at bruge fantasien til noget var der ikke noget af.

Skolen var på helt afgørende punkter hverken værre eller bedre end den var for jer, og hvorfor skulle den også være det. Skolen består af de mennesker, som er i den, jer, jeres lærere, jeres forældre. Og kvaliteten af dem er nok stort set uændret. Men den var anderledes på en række områder. Det skal den selvfølgelig også være, for uanset om skolen er et spejlbillede af det omliggende samfund, eller samfundet er et resultat af skolen - det tror jeg nu ikke det er - så er der i hvert fald en eller anden sammenhæng mellem samfund og skole, og da samfundet er har ændret sig, det er der næppe nogen, som vil benægte, at det har, så ville det være fuldstændig knald i kysen at forvente, at skolen ikke også skulle have ændret sig - og det ville være rent hjerneblævr at stille sig frem og påstå, at det burde den ikke have gjort,

Når I nu engang skal huske længere end bare 14 dage tilbage for at huske jeres skoletid, så er det spændende at forestille, hvad det er, I bedst kan huske.

Et par bud kunne være frikvarterne med bordtennis i kantinen eller fodbold hernede bag hallen.

Det kunne også være hemmelighederne, eller de halvnøgne damer på væggene i klasseværelserne.

Måske en eller anden kammerat, eller en lejrskoletur til København, Grønland eller Prag. Det bliver måske en af lærerne - ikke i kraft af faget, men som person - eller turen i skolebussen.

Det er altid meget uforudsigeligt, hvad der gør størst indtryk på en, og hvad der for alvor kommer til at betyde noget. Og det nytte ikke noget at prøve at lede efter det.

Tag nu f.eks. holddelingen i efteråret.

I har det første halve års tid af det skoleår, som nu er overstået, været opdelt på forskellige hold. Vi kaldte dem x, y og z. Der var også nogen, som kaldte dem, dum, dummere, dummost.

Blandt lærerne var den populære betegnelse for holdene: gider-meget-holdet, gider-det meste-holdet, og gider-ikke-holdet.

Dem på gider-holdet var de af jer som mest klart signalerede, at I havde samme af forventninger til det at gå i skole, som skolen har. Og jer på gider-ikke-holdet havde i flere år fortalt os sådan noget som: "Jeg laver ikke noget i dag, for jeg lavede ikke noget i går - og det blev jeg desværre ikke helt færdig med."

Jeg ved ikke helt bestemt, om det gik op for jer alle sammen, hvad det egentlig skulle gøre godt for, og nu er det jo en omgang for sent at forklare det engang til.

Men da I besvarede vores spørgeskemaer efter perioden, kunne vi trods alt læse, at mange af jer havde syntes, at det havde været godt - og det er vi selvfølgelig glade for.

Jeg har i grunden lyst til at fortælle jer, hvordan den øvelse, som lærerne hvert år skal igennem, og som vi kalder fagfordeling, i virkeligheden forløber.

Det foregår nemlig slet ikke, som I måske har troet, og som vi hele tiden har bildt jer ind: sådan at skolens lærere fordeler fagene og klasserne imellem sig, som det er bedst: dansklærerne underviser i dansk, gymnastiklærerne underviser i gymnastik. De lærere, som er bedst til at undervise små elever, gør selvfølgelig det, og omvendt de som er bedst til de store klasser tager sig af dem, og det vil f.eks. sige jer.

Sådan foregår det slet ikke. Nej, nu skal I høre hvordan det gik til dengang I fik de lærere, I fik. Der er i virkeligheden tale om en slags lærernes møde på Gud på den yderste dag. Sådan noget med straf og belønning, Himmel og Helvede.

I skal f.eks. forestille jer at Søren og Birgit og Denise er der, Elna, Henrik og Flemming står linet op og venter. De står foran 3 klasseværelser med lukkede døre.

Så går døren til det første lokale op og en klasse, der meget ligner 9. a - den gang I var små - går op. Der sidder Jens, hvis han da ikke er rendt ud af døren i arrigskab, og der sidder Boas i sin kørestol, Gitte står og ser sur ud et eller andet sted, og Søren sidder og siger ligesom en traktor, mens Anders sidder og træner staveord.

Så lyder den dybe stemme: "Birgit, du har syndet."

Og så må Birgit tage til takke med jer.

Den næste dør går op, og en fodbold farer rundt i lokalet. Det er Jesper, der forsøger at ramme Kenneth som lige har kylet bolden i hovedet på Søren, der stod i vejen da han forsøgte at vække Peder. Pia sidder i skrædderstilling i vinduskarmen. Kim og Dennis sidder og blader i et computerblad. Louise diskuterer med Anette. Lul er der, der er ingen der ved hvad hun laver, men hun griner i hvert fald. Alt i alt er der meget larm.

Men den dybe stemme overdøver alligevel: "Søren, du har syndet."

Og lidt efter står der fire tilbage. Men så går den sidste dør op. Inde bag den sidder der ikke ret mange, et par stykker er der vel.

Så siger den dybe stemme siger: "Denise, du har syndet."

Og mens Denise slukøret gå ind af døren fortsætter stemmen: "Flemming, du har også syndet."

Det er næsten som 10 små cyklister.

En af de tidligere døre går op igen. Der er stadig larm derind. Men nu er bolden trods alt konfiskeret.

"Elna, du har syndet."

Og så er det, at Henrik står helt alene tilbage.

Døren går op, og 9.a, som Birgit har fået sat lidt styr på sidder derinde. Nu er Henrik glad. Han tænker på den flok som Søren og Elna blev straffet med.

Så siger stemmen: "9.a., I har syndet."

Og hvad kan vi så lære af det?

Man kan selvfølgelig prøve om man kan overbevise nogen om, at meget afgørende beslutninger bliver taget af dybe stemmer. Det kan også være vi har opfundet blåmejse-effekten.

Men uanset hvad vi kan lære, så er det i hvert fald en kendsgerning, at tingene ikke altid er, som de tager sig ud eller som vi får fortalt, at de er.

Det er en slags visdom, man altid kan bruge. Hans Scherfig sagde det på den her måde: "Alle undskyldninger er løgn." Kejser Claudius skal engang have sagt noget lignende: "Kloge mennesker har lært mere af tåber, end tåber har lært af kloge mennesker."

Jeg er ved forskellige lejligheder blevet beskyldt for at have ændret mig. Til en simpel administrator. Det er sikkert rigtigt.

Men når man står sådan en aften, som nu, med så mange udgifter bag sig, så bliver man nemt lidt rysthåndet - måske ligefrem lidt forsigtig.

Ved I i grunden hvad I har kostet? Det gør I selvfølgelig ikke.

Men på de to rækker sidder der faktisk for 10 millioner kroner skoleelever.

I er 28. Hver af jer har i gennemsnit kostet ca. 34.000 kroner om året. Det bliver 980000 kroner om året. Og det har stået på i 10 eller 11 år.

10 millioner er stadig så mange penge, at man kan tillade sig at sige, at man vil have noget for dem

Så vi stiller selvfølgelig forventninger til jer.

Når man som jer nu skal til at rejse ud, så skal man selvfølgelig ud for at opleve noget.

Søren stak mig en lille tv-anmeldelse i hånden for et par dage siden. Det var Bettina Heltberg som havde set sig gal på en tv-udsendelse om en familie, der var rejst ud for at finde sig selv.

Problemet var, at de havde fundet alt andet end sig selv. Men det havde de slet ikke opdaget Bettina Heltberg afslutter sin anmeldelse med at sige, at man skal rejse ud for at betragte noget uden for sig selv. Selvindsigt er, ligesom lykke, et biprodukt man får som en gave - mens man foretager sig noget helt andet.

Om Arne kan man roligt sige, at han havde fundet sig selv. Men der var heller ikke ret meget at finde.

Haldum-Hinnerup hed byen vi kørte igennem. Og det var lige hvad det var. Haldum-Hinnerup.

Som en overfladisk betragtning: Nu er vi nået til Haldum-Hinnerup - eller til Ålborg - eller til Vrå.

Og det er der jo i sig selv ikke noget galt i. Men at underholde andre med det - andre som godt selv kan se det. Det er slemt.

Skal man - og det skal man - være lidt mere spændende og udviklende, så må man betragte det man kommer forbi lidt dybere. Ikke med Tarzan-luppen, men med sin fantasi og den gave af en evne man har til at fordybe sig og til at gennemskue sammenhænge og vælge kanel frem for snot.

Vi har forsøgt at gøre jer rejseklare - når jeg ser ned på jer, så ser det ud til at være lykkedes.

I har mod, I har evner, I har færdigheder. Jeg tror på at vores 10 millioner er givet godt ud.

Jeg tror ikke I vil nøjes med skiltene, med tomgangen, med luppen, der forstørrer det forkerte.

Jeg er sikker på, at når I nu rejser ud, så er det ikke med den hensigt at finde jer selv, så er det for at betragte noget andet, så er det for at beskæftige jer med noget andet. Så er det for at blive dygtigere, for at gøre noget for Læsø, for Danmark, for os - ikke kun for jer selv.

Sammen med alle de andre herinde ønsker jeg jer god rejse og tak for den tid vi har haft sammen.